

Planejament Territorial

2014/2015

Codi: 42513

Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313300 Estudis territorials i de la població	OT	0	1

Professor de contacte

Nom: Oriol Nel·lo Colom

Correu electrònic: Oriol.Nello@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Rufino Cerdán Heredia

Prerequisits

Els requisits per cursar el Mòdul són de tres tipus:

Formatiu. Cal disposar d'un cert bagatge en matèria d'estudis territorials (grau en geografia, ciències ambientals, enginyeria, arquitectura, urbanisme, economia, ciències jurídiques). Els altres casos s'estudiaran de manera individualitzada.

Instrumental. Cal comptar amb certa capacitat d'utilitzar (a nivell d'usuari) aplicacions estadístiques i cartogràfiques, així com capacitat d'interpretar literatura tècnica i jurídica en matèria d'ordenació del territori.

Administratiu. Cal cursar, de manera simultània, els Mòduls "Temes Avançats", "Sistemes d'Informació Geogràfica i Paisatge" i "Ciutat i regions metropolitanas", que juntament amb aquest de "Planejament Territorial", integren el programa troncal en què s'articula l'itinerari d'Ordenació del Territori del màster durant el seu primer semestre.

Objectius

1. L'ordenació del territori: tècnica professional, instrument administratiu i disseny polític

Els processos de transformació del territori en les societats contemporànies es caracteritzen per la seva velocitat i profunditat. La integració de l'espai a escala planetària i l'avenç del procés d'urbanització comporten canvis radicals, tant en l'estructuració dels sistemes urbans com en l'ocupació del territori, l'utilització dels recursos i la configuració del paisatge; canvis que són alhora causa i efecte de les dinàmiques demogràfiques, de l'organització dels processos productius, de la circulació dels factors (capital, mercaderies, informació, força de treball), de l'estructuració social i de la distribució de la riquesa.

A escala regional, a les regions mediterrànies europees, la integració del territori i l'avenç del procés d'urbanització ocorregudes durant el darrer mig segle han estat estretament relacionades amb el desenvolupament econòmic, la disminució de les desigualtats territorials, la unificació dels mercats laborals i una major accessibilitat als serveis. Tanmateix, la concreció de les transformacions territorials ha comportat també en molts casos l'aparició o l'agreujament de diverses problemàtiques, vinculades a factors com l'ocupació accelerada del sòl, la dispersió de la urbanització, l'especialització funcional dels llocs, l'augment

del cost dels serveis, l'increment de les necessitats de la mobilitat, el malbaratament dels recursos naturals o els riscos de la segregació social.

En aquest context, és a dir, davant de les potencialitats i problemàtiques que es deriven de les transformacions territorials contemporànies, pren una importància creixent la capacitat dels poders públic d'ordenar el territori en benefici de la col·lectivitat. Per això és necessari dotar-se de diagnòs, instruments i normatives capaços d'orientar, potenciar i, quan s'escaigui, corregir, les dinàmiques territorials en curs. Aquest és el camp de l'ordenació del territori com a tècnica professional, com a actuació administrativa i com a disseny polític.

2. Objectius del mòdul: el coneixement dels instruments i l'aprenentatge de les tècniques

En el marc de la programació troncal del METIP 2012-2013, el mòdul de planejament territorial del Màster d'Estudis Territorials i de la Població té precisament com objectiu, perfeccionar la capacitat dels estudiants d'intervenir professionalment en l'ordenació del territori. Per fer-ho, constarà de tres tipus d'ensenyaments:

a) En primer lloc, s'estudiaran els diversos instruments disponibles per a l'ordenació i la gestió del territori. Es partirà de l'experiència catalana dels darrers anys en aquest camp i a partir de l'estudi de les seves realitzacions, amb el seu potencial i les seves limitacions, s'avançarà cap a l'adquisició de coneixements i tècniques de caràcter general.

b) En segon lloc, s'explicarà, de manera detallada la metodologia, els instruments i els recursos per a l'elaboració d'un pla de caràcter territorial, així com la seva avaluació.

c) Finalment, a través d'una sèrie de tallers i seminaris, es proposarà a l'alumne l'elaboració, amb finalitats didàctiques, d'un instrument de planejament supramunicipal. Aquest darrer apartat, que es realitzarà en estreta connexió amb els mòduls de "Temes Avançats", "Sistemes d'Informació Geogràfica i Paisatge" i "Ciutat i Regions Metropolitanes", constitueix de fet, el cor de l'exercici pràctic de la troncal.

Així, des del punt de vista temàtic, l'objectiu central del mòdul es concreta en dues direccions:

- a) Per un costat, donar a conèixer als estudiants els instruments vigents en matèria d'ordenació territorial.
- b) Per l'altre, avesar-los a la pràctica de la comprensió, elaboració i gestió d'aquests instruments.

D'altra banda, des del punt de vista professional es treballaran amb particular atenció aspectes com són:

- a) L'estudi de les fonts normatives en matèria d'ordenació del territori.
- b) La comprensió dels circuits administratius que hi tenen relació.
- c) El coneixement dels recursos cartogràfics, estadístics i administratius per a la seva elaboració i gestió.
- d) L'anàlisi dels instruments vigents (plans territorials, plans directores urbanístics, planejament urbanístic general, normatives sectorials).
- e) Les tècniques per a la seva elaboració.
- f) La formació i la col·laboració en equips interdisciplinars per a la seva confecció i gestió.

Competències

- Aplicar les diferents metodologies d'anàlisi geogràfica i demogràfica a diferents escales territorials i grandàries de població.
- Detectar la complexitat de les dinàmiques territorials i demogràfiques i reconèixer els mecanismes de gestió més eficients, en particular en situacions de conflicte.
- Dissenyar projectes de planejament urbanístic i territorial utilitzant les figures i metodologies adequades a diferents escales territorials.
- Promoure l'aplicació i l'avenç dels principis de la sostenibilitat ecològica, social i econòmica.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Valorar la incidència del marc legislatiu, econòmic, polític i social en les dinàmiques demogràfiques i territorials.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar la normativa de la planificació territorial.
2. Avaluar els processos de transformació territorial i de la població aplicant metodologies i instruments vinculats a teories de referència, capaces de mesurar els mecanismes d'actuació i els resultats.
3. Avaluar l'aplicació de lleis i reglaments de planejament territorial, elaborats a diverses escales administratives.
4. Conèixer els fonaments avançats de l'ordenació del territori i dels models de planificació territorial.
5. Conèixer les diferents metodologies d'anàlisi escalar, aplicant els coneixements en casos d'estudi.
6. Conèixer les principals legislacions i figures de planejament urbanístic i desenvolupament territorial.
7. Establir conclusions propositives per a la gestió territorial i demogràfica.
8. Promoure l'aplicació i l'avenç dels principis de la sostenibilitat ecològica, social i econòmica.
9. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc

Continguts

Programa del mòdul

El programa definitiu del Mòdul serà el que apareixerà en el Quadern de Bloc, integrat amb les matèries Sistemes d'Informació Geogràfica i Paisatge, Ciutat i Espais Metropolitans i Temes Avançats.

En el Quadern de Bloc es detallarà el programa i l'horari de totes les matèries, tant pel què fa a les sessions lectives a l'aula, el treball de camp a l'illa de Formentera i les tallers de projectació en el que els alumnes, sota la tutoria dels professors, elaboraran el respectius projectes de pla.

Tanmateix, a efectes informatius, s'indica a continuació el contingut de les 24 sessions lectives de les constarà el mòdul. Cada una d'aquestes sessions constarà de 90 minuts. S'han reservat, així mateix, diverses sessions de tallers tutoritzats pel professorat del mòdul.

1 d'octubre 2013

Sessió 0. Inauguració del curs

Sessió 1. Presentació del curs

Sessió 2. Explicació del projecte i preparació del treball de camp a Menorca

Sessió 3. Les dinàmiques de transformació del territori

Sessió 4. Els instruments per a la gestió del territori a Catalunya i a les Illes Balears

Sessió 5. El planejament territorial: problemàtica, continguts i mètode

Sessió 6. Dos exemples de planejament territorial: el Pla Territorial Metropolità de Barcelona i les Directrius d'Ordenació del Territori de les Illes Balears

Sessió 7. Els plans director urbanístics i el Pla Territorial Insular de Menorca

Sessió 8. Els plans supramunicipals per a la gestió del litoral: l'exemple de Catalunya i les Illes Balears

Sessió 9. El règim jurídic del sòl i el planejament urbanístic

Sessió 10. La política de sòl i habitatge a Catalunya i a les Illes Balears

Sessió 11. Implicacions territorials dels grans reptes ambientals globals: escalfament global i exhauriment dels recursos

Sessió 12. Perfil ambiental de Menorca, Reserva de la Biosfera

Sessió 13. Les polítiques de rehabilitació urbana

Sessió 14. La Llei de Barris a Catalunya i a les Illes Balears

Sessió 15. El planejament de la mobilitat i l'ordenació del territori des de la perspectiva ambiental

Sessió 16. La mobilitat com element de les polítiques ambientals

Sessió 17. Estructura del projecte: repàs elaboració de la memòria

Sessió 18. Preparació del debat del DAFO

Sessió 19. Preparació per grups de l'elaboració del DAFO

Sessió 20. Preparació del DAFO de conjunt sobre els valors del paisatge a la Serra de Tramuntana

Sessió 21. Examen contingut Mòdul d'Ordenació del territori

Sessió 22. Preparació de la presentació del DAFO

Sessions 23 i 24. Presentació dels DAFO temàtics per grups

Tallers 1. Preparació per grups dels criteris i objectius dels projectes

Tallers 2. Presentació dels criteris i objectius per àmbits temàtics

Tallers 3. Preparació propostes i projectes

Tallers 4. Presentació propostes i projectes

Sessió de cloenda del programa troncal

Metodologia

Treball de curs: l'elaboració "hands-on" d'un instrument de planejament territorial

Com s'ha dit, el mòdul forma part del programa troncal del METIP 2014-2015, programa que té com a objectiu principal, perfeccionar les capacitats dels alumnes d'intervenir directament com a futurs professionals en l'elaboració i la gestió d'instruments d'ordenació del territori.

L'objectiu dels ensenyaments troncal del primer semestre consistirà en dotar els estudiants de les habilitats conceptuals i pràctiques per al disseny i redacció d'instruments de planejament territorial, en aquest cas de caràcter sectorial, referit a la mobilitat i el transport. Per fer-ho, es realitzarà un exercici pràctic de reconeixement territorial de Menorca amb descripció i anàlisi de les dinàmiques que l'afecten; anàlisi de la mobilitat i la dotació d'infraestructures i serveis de transport; avaluació dels problemes, oportunitats i amenaces que se'n deriven; establiment dels criteris i objectius per a la seva gestió i, finalment, formulació de propostes d'actuació.

Així, el programa del Mòdul ha estat elaborat de manera coordinada amb la resta dels mòduls del semestre, de manera tal que, a més, dels continguts de caràcter conceptual i instrumental, es disposi del temps necessari per tal que els alumnes puguin elaborar, a efectes didàctics, un instrument de planejament amb allò que serien tots els seus elements.

El procés s'estructurarà en cinc etapes:

a) Reconeixement territorial. Contingut: Memòria explicativa sobre les dinàmiques de transformació del territori a l'illa de Menorca.

b) Anàlisi de les infraestructures, el transport i la mobilitat. Contingut: Estudi de les infraestructures, construcció del graf de la xarxa viària, estudi i modelització dels fluxos de mobilitat, estudi del servei de transport públic.

b) Identificació de potencialitats i riscos. Contingut: elaboració de les taules SWOT.

c) Establiment de criteris i objectius. Contingut: concepte, criteris i proposta d'objectius específics a assolir en l'exercici de planejament (a aquests efectes, es suggeriran objectius contrastats als diversos grups per tal de fer evidents les diverses possibilitats d'utilització del planejament).

d) Elaboració dels projectes i propostes d'intervenció. Contingut: propostes per a la modificació de les infraestructures, gestió de la mobilitat i dotació del transport públic.

Per a l'elaboració d'aquest projecte el mòdul constarà de les activitats següents:

- Sessions lectives a l'aula: 24 sessions de 90 minuts, per a un total 36 hores.
- Tallers tutoritzats: 12 sessions de 90 minuts, per a un total de 18 hores.
- Treball de camp: 3 jornades completes a Formentera.
- Assistència a la sessió inaugural, cicle de conferències i jornades de cloenda que s'organitzen en el marc del programa troncal.

L'assistència a totes aquestes activitats és obligatòria.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Cinc dies de treball de camp	100	4	2, 5, 9
Sessions lectives a l'aula	36	1,44	4, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Sessions de taller	18	0,72	1, 8, 9

Avaluació

L'avaluació constarà de dues parts :

- El 60% de la nota correspondrà al treball de grup d'elaboració d'un instrument de planejament territorial
- El 30% de la nota a l'aprenentatge específic del contingut del mòdul, que serà avaluat a través d'un examen després de la Sessió 16.
- El 10% de la nota correspondrà a la participació de l'estudiant en els debats, tallers i els treballs de grup.

Hi haurà possibilitat de reavaluació de l'examen específic del mòdul. No hi haurà possibilitat de re-avaluació per al treball troncal.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen	30%	3	0,12	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9
Treball de grup	60%	40	1,6	5, 6, 7, 8, 9
Participació de l'estudiant en els debats, tallers i els treballs de grup	10%	28	1,12	2, 7

Bibliografia

La bibliografia completa del mòdul forma part del Quadern de troncal.